1.

2.

3.

4.

utrecht verhaalt:

het ideaal van arbeiderspaleizen

het Rode Dorp in Baarn

5.

Rond 1920 maakte de net opgerichte Baarnse Woningbouwvereniging Ons Belang plannen voor een arbeiderswijk die opgezet moest worden volgens de van de tuinstadafgeleide tuindorp-principes.

In 1898 ontwikkelde Ebenezer Howard een revolutionair stedenbouwkundig model om de arbeider te bevrijden uit zijn krotwoning in de oude stad. Howard's tuinsteden liggen midden op het platteland en zijn volledig zelfvoorzienend en autonoom. Uiteindelijk werden er maar een paar Gerealiseerd. Wel werd tussen 1900-1925 veelvuldig een afgeleide ervan, een niet-autonoom Tuindorp of tuinwijk aan de rand van een bestaande stad of dorp gebouwd

Dat architect A.M. van der Berg uit Hilversum het Baarnse tuindorp in Amsterdamse Schoolstijl ontwierp is geen toeval. Waar er bij de meeste woningbouwverenigingen vooral aandacht was voor de gezondheid en hygiëne, gingen met name de socialistische verenigingen een stap verder. Om de arbeidersklasse te verheffen was huisvesting in gezonde woningen onvoldoende: het was minstens zo belangrijk dat arbeiders in contact kwamen met kunst en cultuur. De architectuur van de sculpturale Amsterdamse School gaf invulling aan het verlangen om architectonische "arbeiderspaleizen" te bouwen.

In de jaren zeventig werd overwogen het Rode Dorp te slopen. Gelukkig werd dat voorkomen en heeft het in 2005 de status 'beschermd dorpsgezicht' gekregen.

februari 2017

Utrecht verhaalt:
Albert Retel
albertretel@utrechtverhaalt.nl
www.utrechtverhaalt.nl
06 313 79 553
Ook op:
twitter, facebook, instagram

Foto's:Ton de Coo, Albert Retel
Foto's 1,7, Juliana, Hoge Vuursche, Baarn:
Collectie Utrechts Archief

Utrecht verhaalt
is onderdeel van
vehaalt
een concept van
ar-gitect / Albert Retel

Leven in het "Rooie Dorp"

Ook de Baarnse schrijfster Heleen Blaazer woonde in het Rode Dorp, zij het niet in dat van Baarn maar dat van Bodegraven. In haar boek 'een tikje ordinair' neemt zij de lezer mee naar haar jeugd:

" Ik weet niet waar het Rooie Dorp zijn naam aan dankt. Misschien aan de rode dakpannen? Misschien omdat de huizen gebouwd zijn voor arbeiders met grote gezinnen, waarvan de gemeente veronderstelde dat ze socialistische neigingen hadden? Voor opa Blaazer kan dit laatste wel kloppen. Volgens mijn nichtje An die hem nog gekend heeft, was hij zo rood als een kroot én alcoholist."

Het boek 'Een tikje ordinair' is o.a. te koop in Natuurwinkel De Smaak van Echt.
Baarnstraat 49 3743 BP Baarn, 035 5422311, info@desmaakvanecht.nl
Je kunt het boek ook winnen! Beantwoordt hiervoor de vraag op de website van Verhaalt.

lagen

Hieronder een aantal te ontdekken lagen rond het Rode Dorp. De nummers verwijzen naar de foto's.

1. 1898:tuinstadprincipe wordt ontwikkeld. Foto: Tuinwijk Utrecht
2. Bevolkingstoename en behoefte aan betaalbare woningen door werkgelegenheid bij het spoor. Foto: voormalig station, nu restaurant De Generaal in Baarn
3. Nederlandse woningbouwarchitectuur uit 1e kwart 20e eeuw geniet internationale faam. Foto: Rietveld Schröderhuis (De Stijl) Utrecht
4. Een gevelsteen voor elk huis in Rode Dorp.
5. Licht, lucht en natuur zijn belangrijke uitgangspunten voor de nieuwe woonwijken.
6. De baksteen boodt de Amsterdamse School ongekende mogelijkheden tot expressie.
7. Na de 2e wereldoorlog kregen de meeste woningen een wc. Daarvoor kwam de strontkar (of 'Boldotkar') langs.
8. Nieuwe buitenhuizen verhoogden de vraag naar personeel en stimuleerde zo de bevolkingstoename.

kleur bekennen

In de Amsterdamse School werden vaak expressieve kleuren toegepast, maar voor huurwoningen werden meestal neutrale kleuren gebruikt. Des te opvallender dat de binnenkozijnen van het Rode Dorp in Baarn rood waren. Dit is dan ook de derde gangbare verklaring voor de aam 'Rode Dorp'.

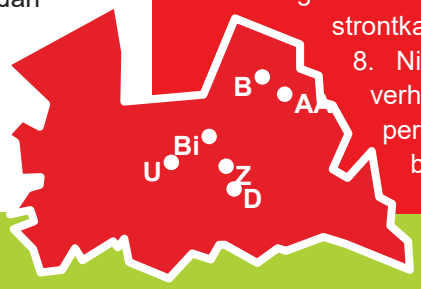

verbinding tuindorp

Baarn (B)

- **Rode Dorp**
  Mesdagplein e.o.

Driebergen-Rijsenburg (D)

- **Sterrenbosch**

Utrecht (U)

- **Ellinkwijk e.o.**
- **Lessepsbuurt**
- **Tuindorp en Tuindorp-Oost**

Amsterdamse School

Amersfoort (A)

- **Belgenmonument** Verwant aan Amsterdamse School-stijl, Belgenlaan 9

Bilthoven (Bi)

- **Walter Maashuis**
  Gerard Doulaan 21

Utrecht (U)

- **Hoofdpostkantoor, voormalig**
  Neude 11
- **Politiebureau, nu cultuur– en filmhuis**
  Tolsteegbrug 1
- **Villa Wilhelminapark**
  Oudwijk 37

Zeist (Z)

- **Conferentiecentrum Woudschoten**
  Woudenbergseweg 54

anders maar nabij

De Oranjes

Prehistorische grafheuvels Baarn

Kasteel Hoge Vuursche

win een boek!

Verhaalt stelt 3 gesigneerde exemplaren van het boek van Heleen Blaazer ter beschikking.

Wil je hiervoor in aanmerking komen, download en beantwoord dan de **prijsvraag op:**
www.utrechtverhaalt.nl
of
www.ar-gitect.nl/utrecht-verhaalt.html

tijden veranderen

jaren dertig: rode verf verdwijnt uit interieur

1960: puntgevels Marisstraat worden verlaagd en houten gevelbekleding verwijderd

jaren zeventig: sloop wordt overwogen

2005: Rode Dorp wordt beschermd dorpsgezicht

Baarn rond 1910

werk vraagt om woning

Ontwikkelingen vergroten werkgelegenheid in Baarn en daarmee nemen bevolkingsgroei en vraag naar betaalbare woningen toe.

1874
Aanleg Oosterspoorlijn Amsterdam-Amersfoort. Hierdoor ontwikkeling villabouw (zomerhuizen voor met name Amsterdammers), grote vraag naar personeel in de zomer.

1895
Paardentram Baarn-Soest.

1896-1898
Aanleg Spoorweg Utrecht—Baarn.

Toerisme stijgt door bereikbaarheid.

1910
Grote gezinnen, weinig goedkope huurwoningen. Buurt Oosterhei raakt vol.

1920
Oprichting Woningbouwvereniging Ons Belang.